

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Prof. Dr. Albert-Peter Rethmann

Posudek

Jozef Pavol, Porovnávací analýza kontroverzní slovenské, německé a slovenské exilové literatury (1960 – 2005) o Dr. Jozefovi Tisovi (+ 1947) z historicko - etické perspektivy, rigorózní práce, Praha 2009

Jozef Pavol se ve své práci zabývá spornou a bolestnou kapitolou novějších slovenských dějin: osobou kněze Jozefa Tisa a jeho rolí coby hlavy státu Slovenska v letech 1939 až 1945 a přitom zvláště jeho podílem na pronásledování a vraždění slovenských Židů, které se dělo prostřednictvím německých národních socialistů.

Autor předkládané rigorózní práce přitom postupuje tak, že analyzuje slovenskou literaturu (kap. 3), slovenskou exilovou literaturu (kap. 4) a německou literaturu (kap. 5) s jejich hlavními soudobými zástupci. Tato historická část je vypracována metodicky pečlivě a ukazuje diferencovaný obraz Jozefa Tisa, jak je přítomen v literatuře od 60. let minulého století. Bylo by nápomocné, pokud by byl ještě před těmito analýzami uveden Tisův shrnující životopis, který by čtenáři ulehčil zařazení představovaných historických hodnocení.

V kapitole 6 se zabývá Jozef Pavol možným – a nutným – morálním hodnocením Tisova jednání. To je diskutováno pomocí pojmu etického kompromisu a s ním souvisejícího zvažování dober v situacích etického dilematu.

Důležité je zde přítomné vymezení dosahu argumentů etického kompromisu, jak je nacházíme u Tisa samotného. Toto vytýčení hranic je pro morální hodnocení Tisova jednání rozhodující zvláště vzhledem ke konfliktu hodnot na ose obecné dobro (zachování slovenského státu/slovenského národa) – dobro jednotlivců (přežití Židů). Kde jsou dotčena základní lidská práva, nesmí být osud jednotlivých lidí obětován obecnému dobru. To představuje J. Pavol správně a se vši požadovanou jasností.

Dvě obsahové poznámky:

Na s. 79 (bod B) by mohl být vysvětlen rozdíl mezi fyzickým a morálním zlem, neboť toto rozlišení je důležité pro další argumentaci. Na s. 78 je „problematika Židů u Tisa“ označena jako „tragický bod“. Co je na něm tragického? Co je zde míněno pojmem tragický? Je na tomto místě pojem tragičnosti skutečně přiměřený?

Formální poznámky:

- poznámka pod čarou 259: Věta je neúplná. Pravděpodobně chybí: „že každý prostředek ... je *dovolen*.“
- s. 78: Druhá věta ve třetím odstavci je nesrozumitelná. Které konání je zde jedním a jaké rozlišení se zde míní slovem „opomenutí“?
- poznámka pod čarou 301: Zde by nemělo stát „Tamtéž“, neboť citát v poznámce 301 se vztahuje k poznámce 299.

Autorovi předložené rigorózní práce se daří diferencovaně představit spor o historické hodnocení osoby Jozefa Tisa a jeho jednání. Reflexe morální dimenze pomocí etického kompromisu přispívá k

tomu, abychom se přiblížili morálnímu hodnocení jeho osoby, zvláště ale rovněž k tomu, abychom se přiblížili kritickému pohledu na argument přirozeného práva, který Tiso používá.

Doporučuji práci k obhajobě.

Praha – Frankfurt, 6.10.2009

Albert-Peter Rethmann